

Projektbeskrivelse:

Evaluering af kombinationsprojektet et samarbejde mellem højskoler og erhvervsuddannelser

Udarbejdet af Pia Cort og Peter Koudahl, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Århus Universitet

Baggrund

Folkehøjskolernes Forening i Danmark (FFD) har på basis af en bevilling fra Satspuljen igangsat et forsøgs- og udviklingsprojekt, der har til formål at udvikle samarbejdet mellem højskoler og erhvervsskoler med henblik på at skabe kombinationsforløb for unge under 25, der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse. Projektet skal således ses indenfor rammerne af regeringens målsætning for 2015 om, at 95 % af en ungdomsårgang skal færdiggøre en ungdomsuddannelse. Projektet skal løbe over 3 ½ år, fra 2008 til 2011.

Tidligere undersøgelser har påvist, at højskolen kan udgøre et alternativt læringsrum og socialt rum for unge, der er usikre i deres uddannelsesvalg. I rapporten "Vejledningens betydning på højskolerne" påpeger Anne Kofod således, at højskolerne tilbyder muligheden for at prøve sig selv af indenfor trygge rammer præget af engagement og åbenhed fra såvel lærere som andre elever. Denne undersøgelse afspejler dog en anden gruppe af unge, der primært har en gymnasial baggrund og overvejelser omkring videregående studier. I nærværende projekt er der fokus på enten frafaldstruede unge eller unge, der ikke er kommet i gang med en ungdomsuddannelse. Det centrale spørgsmål er, om disse grupper af unge vil opleve højskolen som et tilsvarende trygt læringsrum med tid til refleksion og (kompetence)afklaring. Målet er, at et højskoleophold skal motivere disse unge til videre uddannelse på en erhvervsskole, fordi højskolen tilbyder de unge en mulighed for dels at komme hjemmefra dels at prøve sig selv af under trygge forhold. Højskoleopholdet skal kombineres med andre tilbud på erhvervsskolerne, men også voksen uddannelsescentre og andre uddannelsesstilbud (f.eks. mesterlære og praktik) kan indtænkes i et kombinationsforløb. Højskolen skal sikre overgangen mellem de forskellige skoleformer i samarbejde med UU og erhvervsskoler på baggrund af den uddannelsesplan, som UU-vejlederen har udarbejdet i samarbejde med den unge.

I projektet er der afsat midler til løbende evaluering, der dels skal fungere som procesevaluering dels skal evaluere projektets samlede resultater. FFD har derfor bedt DPU om at udarbejde et evalueringskoncept, som indeholder både proces- og mål-evaluering.

I projektansøgningen er der opstillet to mål for projektet:

- I løbet af de 3 ½ år, som projektet kører, skal udarbejdes 800 uddannelsesplaner,
- Projektet skal i løbet af projektperioden (2008 – 2010) udvides til at omfatte mellem 15 og 25 højskoler, afhængig af, om højskolerne indgår helt eller delvis i Kombinationsprojektet (antallet af uddannelsesplaner).

Disse kvantitative evalueringskriterier dækker dog ikke umiddelbart projektets kompleksitet. For at projektet skal lykkes, skal der skabes

- Rammer for et samarbejde mellem forskellige uddannelsesinstitutioner, der ikke traditionelt har indgået forpligtende samarbejdsrelationer, og som i nogen grad kan have konfliktende interesser i elevernes uddannelsesmæssige tilknytning (Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU), erhvervsskoler, højskoler, voksen uddannelsescentre)
- Opmærksomhed på en gruppe unge, som ikke traditionelt er at finde blandt højskolernes i øvrigt meget sammensatte elevgruppe, hvilket vil indebære at højskolerne, der deltager i projektet, vil skulle tilpasse deres uddannelsesmæssige praksis til disse elever og skabe den nødvendige rummelighed og samtidig fastholde de oprindelige målgrupper.
- Et tilbud om vejledning som er målrettet disse unge, og hvor grænserne mellem de forskellige vejlederes kompetenceområder defineres, men også forhandles i elevens interesse.
- Opmærksomhed på at højskolens ”særlige rum” fastholdes i et samspil med uddannelses tilbud på andre uddannelsesinstitutioner,
- En basis for at uddannelsesplaner kan udgøre et værktøj, som anerkendes af den enkelte unge og som opfattes som legitimt, nyttigt og relevant.

Det er derfor DPU's ambition, at evalueringen skal indfange projektets komplekse problematikker og bidrage aktivt til en løbende justering af projektet med henblik på at nå projektets målsætninger.

Formål

Evalueringen har til formål at gennemføre såvel en formativ- som en summativ evaluering af kombinationsprojektet. Den formative del af evalueringen har til formål at medvirke til en løbende erfaringsopsamling af projektet for her igennem at blive i stand til at foretage de nødvendige justeringer af projektet i løbet af projektperioden. Den summative del af evalueringen har til formål at opsamle erfaringer fra det samlede projektforsløb. Denne opsamling vil kunne anvendes som fundament i de fremtidige bestræbelser for, at projektet kan videreføres som en integreret del af højskolernes aktiviteter og samarbejder med andre uddannelses- og uddannelsesrelaterede institutioner. En integreret del af evalueringen er, at udvikle et forskningsbaseret fundament for evalueringen og for gennemførelse og konsolidering af Kombinationsprojektet.

Evalueringens genstandsfelt

Projektets succeskriterium er, at de unge fortsætter videre på en erhvervsskole efter endt højskoleophold. Desuden er det afgørende, at de unge oplever højskolens særlige lærings- og dannelsesrum og samspillet mellem højskolen og de øvrige aktører, der er involveret i projektet. Udgangspunktet for evalueringen er således eleven og dennes behov.

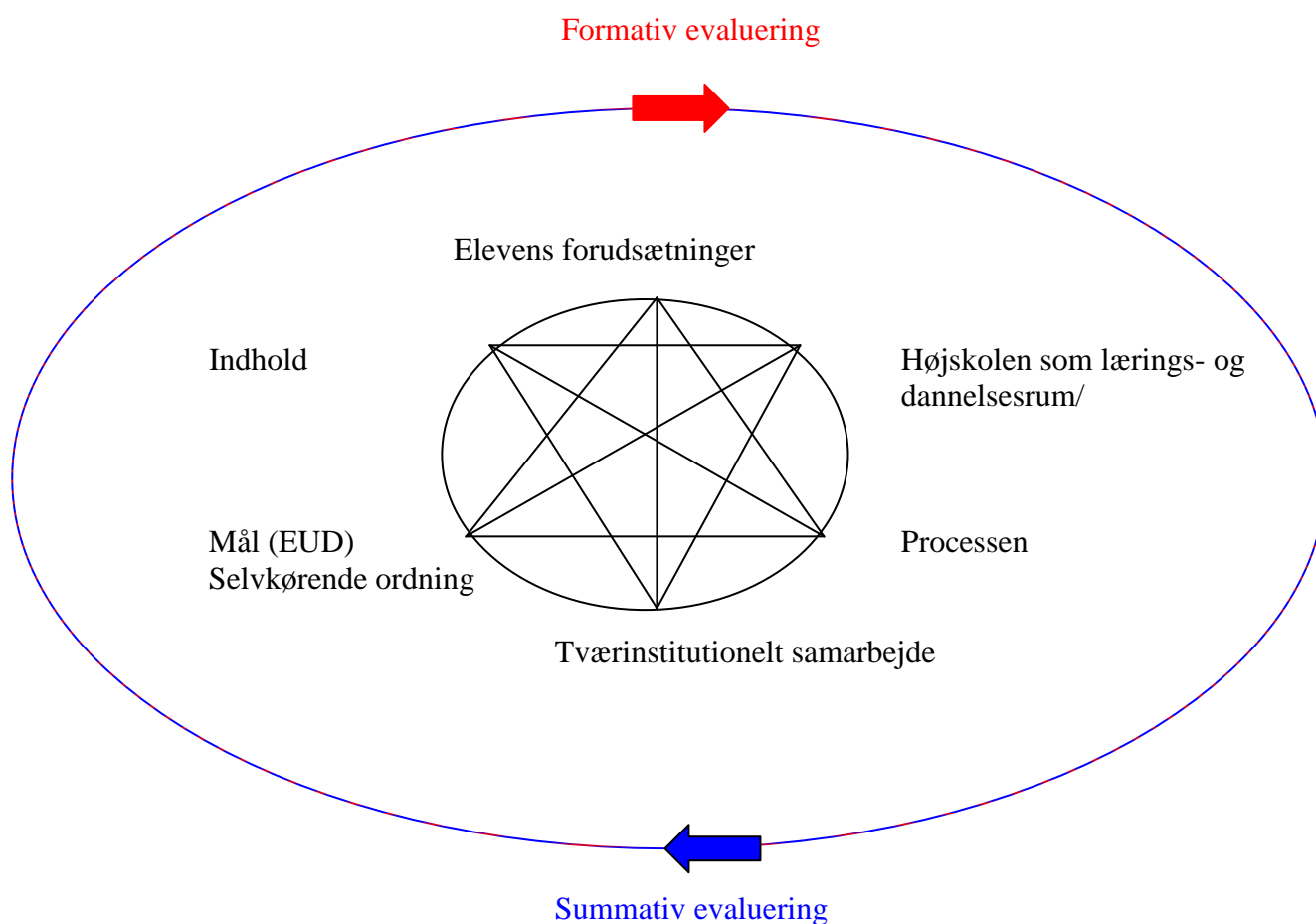
I den sammenhæng er det højskolerne som institutioner, det lærings- og dannelsesrum, som højskolerne kan tilbyde, samarbejdet mellem højskoler, UU-centre og erhvervsskoler, og samspillet imellem disse og de elever, der indgår i projektet, der vil være genstand for evalueringen. Samarbejde og interaktion mellem forskellige institutioner, vurderet i relation til elevernes behov, er således omdrejningspunktet for evalueringen. For at et succesfuldt samarbejde kan etableres og fortsættes, også når projektperioden udløber, er det afgørende, at samarbejdet mellem de forskellige

aktører styrkes og institutionaliseres på måder, der gør, at det ikke alene afhænger af den enkelte vejleder, men at det er indarbejdet i institutionernes rutiner, sædvaner og strategier.

Der er med andre ord tre niveauer, som indgår i evalueringen.

1. Det tværinstitutionelle samarbejde mellem de involverede aktører.
2. Højskolen som lærings- og dannelsesrum, herunder den vejledningspraksis, der tilbydes den enkelte elev.
3. Endelig de konkrete elever der deltager i projektet, deres udbytte og deres oplevelser af den samlede indsats.

I den forstand vil evalueringen lægge sig op ad en didaktisk model, der kan illustreres gennem følgende figur inspireret af Hiim og Hippes didaktiske relationsmodel:

Det overordnede mål med projektet er dels, at eleverne kommer i gang med en erhvervsuddannelse, dels at ordningen bliver selvkørende efter projektets udløb. Basis for den måde, som den enkelte elev vil blive forberedt på at begynde på en erhvervsskole, vil tage udgangspunkt i den enkelte elevs skolemæssige, sociale, personlige og andre relevante forudsætninger. Indholdet i undervisningen og de øvrige aktiviteter, der vil være del af elevens højskoleophold, vil dels skulle tilpasses individuelt og dels vil eleven skulle lære at kunne indgå i de tilbudte aktiviteter. Højskolen som lærings- og dannelsesrum er det konkrete omdrejningspunkt for hele processen, hvor samarbejdet med de øvrige aktører er afgørende for indfrielsen af det overordnede mål.

Der er således en lang række faktorer i spil, der har betydning for realisering af projektets målsætninger. I evalueringen vil der blive sat fokus på disse faktorer og de komplekse samspil mellem disse faktorer med henblik på at afklare, hvordan et højskoleophold kan bidrage til at få unge videre i uddannelsessystemet. I evalueringen vil vægten blive lagt på højskolen og de udfordringer kombinationsforløb stiller til de deltagende højskoler. For at kombinationsforløbene skal fungere er der to forudsætninger, der skal være opfyldt:

- samarbejdet med de øvrige institutioner skal fungere,
- højskolerne skal kunne håndtere målgruppens (elevernes) behov og forudsætninger.

Derfor må evalueringen tilrettelægges, så den dels kan virke ind på projektet, mens det er i gang og dels skal evalueringen kunne foretage den endelige erfaringsopsamling.

Metode

For at opfylde opgavens dobbelte formål til evalueringen vil projektet gøre brug af en række forskellige tilgange:

- Formativ evaluering
- Summativ evaluering

Den formative evaluering er en procesevaluering, som løbende gør status på projektets fremdrift og opsamler de udfordringer, projektet forventes at komme til at stå over for. Evalueringresultaterne vil indgå i en løbende justering af processen, jf. modellen ovenfor, med henblik på at nå projektets endelige mål.

Den summative evaluering fokuserer på opnåelse af målsætninger og milepæle, og omfatter bl.a. den endelige evaluering af projektet. Fokus for de to evalueringsformer vil være forskudt, men de vil spille sammen under projektets gennemførelse:

Den formative evaluering tager udgangspunkt i højskolerne og de projekter, som er igangsat med henblik på at få de unge i gang med en erhvervsuddannelse. Der vil især være fokus på vejlederne og på højskolens samarbejde med de involverede aktører om den unges uddannelsesplan.

Den summative evaluering har fokus på projektets resultater og særlig fokus på eleverne og deres udbytte af højskoleopholdet samt højskolernes erfaringer med projektet

Evalueringen vil blive gennemført med anvendelse af en kombination af forskellige metoder, både kvalitative og kvantitative:

- Spørgeskemaundersøgelse
- Interviews
- Case studier
- Observationsstudier
- Seminarer
- Selvevalueringsrapporter fra de deltagende højskoler.

- Aktiv involvering af forskerne i projektets arbejdsprocesser.

Udviklingen af et grundlag for evalueringen vil blive indledt med et review over relevant eksisterende viden om unges overgang fra folkeskole til ungdomsuddannelse og de problemstillinger, der knytter sig til denne og over lignende projekter. Desuden vil der foregå en løbende udvikling af grundlaget for Kombinationsprojektet under hele projektets løbetid.

Formativ evaluering

Den formative evaluering har populært sagt til formål ”at holde processen på sporet”. DPU vil bidrage aktivt til processen gennem seminarer, temadage samt notater, som formidles gennem FFD.

Da FFD allerede har organiseret projektet i et netværk, hvor der afholdes 3 til 4 netværksmøder årligt, er DPU’s forslag at den formative evaluering bliver en integreret del af netværket. Dette vil skabe synergi mellem projektledelse og evaluering og samtidig sikre, at evalueringen ikke bliver en tidsmæssig belastning for de deltagende skoler. DPU vil i forbindelse med netværksmøderne være ansvarlige for at forestå organiseringen af seminarer/fokusgruppeinterviews omkring relevante temaer og problematikker.

Formålet er at skabe et forum, hvor væsentlige problemstillinger kan diskuteres og hvor de deltagende skoler kan udveksle erfaringer, ideer og eksempler på god praksis. DPU vil være ansvarlig for at organisere 2 seminarer årligt i forbindelse med netværksmøderne, i alt 5 seminarer i løbet af evalueringen. DPU vil derudover deltage i de øvrige netværksmøder for at fastholde indsigt i projektets forløb og en kontinuitet i projektevalueringen.

På baggrund af seminarerne vil DPU arrangere en række temadage, hvor væsentlige temaer og problemstillinger, der dukker op under projektperioden, behandles såvel teoretisk som praktisk via relevante bidragsydere og de evalueringsansvarlige. Mulige temaer kunne eksempelvis være:

- Samarbejdet mellem de involverede aktører
- Projektets målgruppe i relation til højskolernes forskellighed
- ”Best practices” i relation til forskellige elever og forskellige højskoler

Der vil i løbet af evalueringen blive afholdt 5 temadage.

Såvel seminarer som temadage vil desuden tjene som input til den formative evaluering. Der vil løbende blive afleveret til projektets styregruppe i form af 5 notater under projektperioden. notater.

Summativ evaluering

Den summativ evaluering har til formål at afdække hvorvidt projektets målsætninger bliver realiseret. FFD har formuleret to brede målsætninger omkring antal uddannelsesplaner samt antal deltagende højskoler. Vi vil foreslå, at disse målsætninger suppleres med en række andre målsætninger af mere kvalitativ karakter. Disse vil blandt andet være afhængige af det antal højskoler, der bliver involveret i projektet, af projektets resultater i form af unges deltagelse og overgang til erhvervsuddannelse eller anden uddannelse, de involverede højskolars opsamlede erfaringer som deltagere i projektet – herunder varetagelse af vejledningsfunktionen mv.

Den summative evaluering vil blive baseret på:

- **Det kvantitative datamateriale** vedrørende de deltagende elever, som FFD stiller til rådighed for DPU. Udvalgelse af variable vil ske i samarbejde mellem FFD og DPU. FFD står for datakørsler og DPU vil bidrage med relevant sparring, og står i øvrigt for tolkningen af datamaterialet.
- **Selvevalueringsrapporter fra de deltagende højskoler.** Under projektet vil de involverede højskoler skulle udarbejde 2 selvevalueringsrapporter. Den ene vil ligge ca. midtvejs i projektet og udgøre et element i den formative evalueringsproces. Den anden vil ligge ved projektets afslutning med henblik på at bidrage til den summative evaluering. DPU vil udarbejde en skabelon for disse selvevalueringsrapporter, der vil sikre en fælles standard for denne del af evalueringen.
- **Case studier.** Der vil blive gennemført case studier på ca. 10 af de deltagende skoler. Disse casestudier vil blive udvalgt på baggrund af en række kriterier om målgruppe, skolestørrelse, skoletype, geografisk placering etc. Det endelige valg af skoler til case studier vil blive foretaget i samarbejde mellem FFD og DPU.

Tidsplan

Evalueringen vil forløbe parallelt med Kombinationsprojektet, dog forskydes start og afslutning på evalueringen således at evalueringen starter januar 2009 og afsluttes tre måneder efter projektets afslutning i 2011. Projektet kan inddeles i 8 faser, hvoraf nogle forløber parallelt:

2009	
Periode	Januar – marts 2009
Mål	Formålet med evalueringens første fase er at få et overblik over væsentlige problemstillinger og udfordringer knyttet til Kombinationsprojektet.
Opgaver	<p>I første fase indgår følgende opgaver:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deltagelse i første netværksmøde i januar 2009. DPU er ansvarlig for planlægning og gennemførelse af seminar. • Udarbejdelse af review af forsknings/udviklingsprojekter med lignende problemstilling: at skabe sammenhæng mellem forskellige uddannelsesstilbud med det formål at motivere og kvalificere unge, som ikke har gennemført en ungdomsuddannelse, til videre uddannelse på en erhvervsskole. • Udarbejdelse af kriterier for udvælgelse af skoler/projekter til casestudier i samarbejde med FFD. • Udvalgelse af 10 skoler/projekter til casestudier • Udarbejdelse af skabelon for skolernes selvevaluering i samarbejde med FFD
Milepæle	<p>Udarbejdelse af forskningsreview</p> <p>Udarbejdelse af 1. notat</p>

2009	
Periode	Marts – december 2009
Mål	Formålet er en løbende formativ evaluering af projektet med henblik på at sprede ”god praksis” og bidrage til at holde projektet på sporet i forhold til dets endelige målsætninger.
Opgaver	<ul style="list-style-type: none"> • Deltagelse i netværksmøder • Planlægning og gennemførelse af 1 seminar i forbindelse med netværksmøde • Planlægning og gennemførelse af 2 temadage
Milepæle	Gennemførelse af seminar samt temadage

2009	
Periode	Marts - december 2009
Mål	At evaluere udvalgte projekter løbende
Opgaver	<ul style="list-style-type: none"> • Gennemførelse af interviews og observationer på 10 udvalgte skoler. Der vil blive gennemført et årligt besøg på de udvalgte skoler med henblik på at evaluere fremdriften og identificere evt. barrierer eller problemer for projektets realisering.
Milepæle	Udarbejdelse af 2. notat (december 2009)

2010	
Periode	Januar – december 2010
Mål	Formålet er en løbende formativ evaluering af projektet med henblik på at sprede ”god praksis” og bidrage til at holde projektet på sporet i forhold til dets endelige målsætninger.
Opgaver	<ul style="list-style-type: none"> • Deltagelse i netværksmøder • Planlægning og gennemførelse af 2 seminarer i forbindelse med netværksmøde • Planlægning og gennemførelse af 2 temadage
Milepæle	Udarbejdelse af 3. notat (juni 2010)

2010	
Periode	Januar – December 2010
Mål	At evaluere udvalgte projekter løbende
Opgaver	<ul style="list-style-type: none"> • Gennemførelse af interviews og observationer på 10 udvalgte skoler. Der vil blive gennemført et årligt besøg på de udvalgte skoler med henblik på at evaluere fremdriften og identificere evt. barrierer eller problemer for projektets realisering. • Analyse af evalueringsrapporter samt kvantitativt materiale
Milepæle	Udarbejdelse af 4. notat (december 2010)

2011	
Periode	Januar – september 2011
Mål	Formålet er en løbende formativ evaluering af projektet med henblik på at sprede ”god praksis” og bidrage til at holde projektet på sporet i forhold til dets endelige målsætninger.
Opgaver	<ul style="list-style-type: none"> • Deltagelse i netværksmøder • Planlægning og gennemførelse af 1 seminar i forbindelse med netværksmøde • Planlægning og gennemførelse af 1 temadag
Milepæle	Gennemførelse af seminar samt temadage

2011	
Periode	Januar – september 2011
Mål	At evaluere udvalgte projekter løbende
Opgaver	<ul style="list-style-type: none"> • Gennemførelse af interviews og observationer på 10 udvalgte skoler. Der vil blive gennemført et årligt besøg på de udvalgte skoler med henblik på at evaluere fremdriften og identificere evt. barrierer eller problemer for projektets realisering.
Milepæle	Udarbejdelse af 5. notat (juni 2011)

2011	
Periode	September – december 2011
Mål	Endelig evaluering af Kombinationsprojektet
Opgaver	<ul style="list-style-type: none"> • Analyse af datamateriale indsamlet løbende gennem projektperioden, højskolernes endelige evalueringsrapporter samt kvantitativt materiale • Udarbejdelse af evalueringsrapport
Milepæle	Endelig evalueringsrapport Præsentation af resultater på netværksmøde

Organisation

Projektleder lektor Peter Koudahl. DPU.

Projektmedarbejder PhD Pia Cort. DPU.

Referencer

Hiim, Hilde & Hippe, Else 2007: Læring gennem oplevelse, forståelse og handling : en studiebog i didaktik. Gyldendal

Jensen, Ulla Højmark: Højskoleforløb med mentorordning – arbejdsnotat om unge uden uddannelse og mentorbegrebet i en højskolekontekst, DPU, 2007.

Kofod, Anne: Højskoledokumentation. Seks højskoler i et skoledokumentationsprojekt, Center for Ungdomsforskning, 2005.

Kofod, Anne: Vejledningens betydning på højskolerne, Center for Ungdomsforskning, 2004.

Nielsen, Kristina Bæk: Kortlægning af vejledningsindsatsen på højskolerne, FFD, 2006.

Thomsen, Rie: Fælles forskning i højskolens vejledning – et praksisforskningsprojekt med Rønde Højskole og DPU, DPU, 2009. (Ph.d.-afhandling under bedømmelse)